„ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Nr. 237 Joi 1 Septembrie 1938
12 Pagini P IIII

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tarifu poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Ce s'ar putea face

Stațiunile climatice și balneare din țara noastră au fost și sunt vizitate în vara aceasta de un număr de străini cu mult mai mare de cât în anii precedenți.

Nu numai atât. Printre ei se găsesc miniștri și diferite personalități culturale, comerciale, etc., din alte continente. In mare parte, ele nu s'au mulțumit numai să treacă fugitiv, ci au rămas timpul necesar pentru cura de băi sau de aer. Frumoasele plăji și binefăcătoarele ape de pe litoral au beneficiat în special de îmbucurătoarea și folositoarea inflațiune de vilegiaturiști din alte țări.

Dar acest fapt impune anumite îndatoriri, pentru ca atențiunea străinilor față de stațiunile românești să nu sufere decepții, ci, din potrivă, să fie stimulată.

Statul, municipalitățile și comerțul din asemenea localități sunt factorii chemați să colaboreze la această operă ce interesează prestigiul țării și economia națională.

Statului îi revine să ofere cât mai multe înlesniri de călătorie, adoptând sistemele experimentate cu succes în alte părți, să asigure călătorii cât mai satisfăcătoare și în primul rând, evitarea îngrămădirilor de pasageri, a insuficienței de locuri, a formalităților incomode. De asemenea, îi revine să promoveze crearea de hoteluri în localitățile ce duc lipsă de ele și să le imprime acel confort, al cărui deficit depărtează în loc să atragă masele de vizitatori. Construcțiunile dela Mamaia și Vâlcov sunt un fericit început de executare în această direcție și legitimează realizarea celor proectate în alte localități vrednice de sacrificiile compensate prin afluențele determinate. In sfârșit, îi mai revine să împiedice specula, cel mai periculos inamic al stațiunilor climatice și balneare, și măsurile de natură să dăuneze în loc să folosească. Un exemplu. Băile Mamaia sunt încorporate în orașul Constanța din toate punctele de vedere, cu excepția telefonului: Spre a se vorbi cu marele hotel Rex, situat la 600 metri de oficiul telefonic, se dă legătură... prin Constanța, iar când se vorbește cu acest oraș, se plătește prețul cerut pentru convorbirile din afară de localitate! Dar, sunt nenumărate anomaliile ce indispun populația din stațiunile de vară și de iarnă.

In ce privește administrațiile comunale, sunt cele dintâi interesate să exercite o seducțiune cât mai efectivă prin punerea în valoare maximă a bogățiilor naturale, prin civilizarea condițiunilor de băi, locuințe, hrană, circulație, plimbări, distracții. Simțul practic, căruia se datorește în primul rând progresul stațiunilor similare din apus, ar putea să dea aceleași rezultate și în țara noastră, dacă ar funcționa cu mai multă vigoare și continuitate, dacă ar avea un sprijin mai hotărît și mai stăruitor din partea Statului și a inițiativei particulare.

Iată ce ar trebui și ce s'ar putea face spre a se asigura progresul meritat comorilor naturale din țara noastră.

După discursul de la Lanark

Presa mondială continuă să se ocupe de discursul rostit la Lanark în Scoția de sir John Simon. Acest discurs, deși nu a corespuns în totul versiunilor cari au circulat înainte ca el să fie pronunțat, a fost totuși evenimentul politic cel mai de seamă care a încheiat săptămâna. Sir John Simon a evitat preciziunile prea categorice, probabil din grija de a nu părea provocatoare într'un moment de tensiune internațională, dar, în fond, presa mondială e unanimă să recunoască, ținând seamă de psichologia opiniei publice britanice, că ministrul de finanțe al Marei Britanii, care era cu acest prilej purtătorul de cuvânt al întregului guvern, a reușit printr'o formulă de principii generale, să exprime destul de clar hotărârea Angliei de a nu tolera lichiderea conflictului din Cehoslovacia printr'o acțiune agresivă. Tonul violent al comentariilor presei germane dovedește că discursul ministrului britanic a fost înțeles la Berlin ceeace înseamnă că ținta urmărită a fost atinsă.

Intrebarea care se pune acum este dacă discursul lui sir John Simon și repetatele avertismente date de factorii răspunzători ai politicei Statelor Unite, vor avea efectul salutar pentru pacea europeană și dacă cumințenia la care se face apel în acest al doisprezecelea ceas, va triumfa.

Răspunsul la aceste întrebări îngrijorate este greu de dat. Europa trăește de ani de zile într'o serie de surprize. Acordurile ce se stabilesc după laborioase negocieri de cele mai multe ori au rămas fără urmare practică. Avantagiile momentane ce au decurs din politica forței sunt o permanentă ispită pentru continuarea ei. Absolvirea violenței din trecut este interpretată de cei cari au adoptat violența ca principiu dinamic în politica lor internațională, drept o dovadă de slăbiciune a celor cari vor să se menție pe calea rațiunei și a justiției. Este evident că discursurile, chiar când capătă caracterul unor avertismente, nu-și mai produc tot efectul urmărit. Psichoza, creată sistematic și în vederea unui scop bine determnat la unele popoare, le-a deformat judecata și le-a produs o concepție mistică despre destinul lor care nu admite nici un fel de rezistență considerând-o ca o provocare.

Din aceste motive nu s'a accentuat nici după discursul ministrului de finanțe britanic încrederea într'o apropiată destindere europeană, mai ales în ce privește așa zisa problemă cehoslovacă. Știrile ce vin din celălalt izvor către care s'au îndreptat discursurile nu sunt de natură să liniștească.

Locțiitorul cancelarului Hitler, d. Rudolf Hess a lansat de la Stuttgart, unde s'a deschis congresul germanilor din străinătate, un înflăcărat îndemn la rezistența germanilor sudeți. „Voi știți — a spus d-sa adresându-se sudeților — că suntem cu inimile înflăcărate alături de voi". Și toată lumea știe ce e în stare să facă Germania când e „cu inima înflăcărată" alături de conaționalii ei. Cuvinte identice au fost adresate pe vremuri și germanilor din Austria.

Pe de altă parte se anunță vizita inopinată a cancelarului Hitler la Kehl, frontiera franco-germană, unde a inspectat lucrările militare precum și așezarea masivă a unor întinse rețele de sârmă ghimpată pe teritoriul german la frontiera belgiană.

Toate acestea și persistența tonului violent al presei germane la adresa Cehoslovaciei justifică îngrijorarea pe care o constată cu deosebire presa engleză. „Ingrijorarea ce se degaja din presa britanică — spune o telegramă din Londra — înainte de discursul lui sir John Simon pare să fi sporit azi dimineață în loc ca ea să fi diminuat". Aceeași telegramă spune că unele ziare engleze își exprimă părerea „că guvernul englez va socoti poate necesar să facă uz de mijloace mai directe pentru a convinge Berlinul să-și modifice atitudinea".

Desigur nu e momentul profețiilor și al concluziilor pripite. Singura lecție ce se poate deduce din desfășurarea evenimentelor și din cunoașterea faptelor de până acum e că numai o atitudine hotărâtă și clară a forțelor puse în slujba păcii poate fi salutară. E lecția ce se degajează din slăbiciunile trecutului, din compromisurile prea des repetate, din capitulările în fața faptelor îndeplinite.

In ziua când adepții politicii agresive vor ști precis că dorința menținerei păcii nu înseamnă sacrificarea permanentă a dreptului și a libertății și că abuzul forței va provoca solidaritatea hotărâtă a apărătorilor păcii, se va putea spera într'o deșteptare a răspunderilor acelora cari nu văd încă pericolele unei acțiuni violente.

Instalarea rezidentului regal al ținutului Suceava

Dela stânga spre dreapta, d-nii miniștri: Armand Călinescu, M. Ghelmegeanu, general dr. N. Marinescu și d. rezident regal G. Alexianu, la serviciul religios dela mitropolie.
(Darea de seamă în corpul ziarului).

O linie aeriană între Polonia și Cehoslovacia

Praga, 29 (Rador). — Negocierile polono-cehoslovace cu privire la organizarea unei linii aeriene între cele două state au fost încununate cu succes.

S'a hotărît stbaiilirea unei linii Varșovia—Cracovia—Budapesta—Praga și a unei linii Praga—Brno—Morawska Ostrava—Riga.

——xX⊙●●⊙Xx——

O tabără de concentrare în Ungaria

Budapesta, 29 (Radio-Central). — *Ministerul de interne a decis înființarea unei tabere de concentrare pentru deținuții politici în apropiere de Egger.*

In acest scop ministerul de interne a cerut orașului Egger să-i pună la dispoziție un teren de 40 pogoane. Deocamdată această tabără de concentrare urmează să adăpostească o mie deținuți politici.

——xX⊙●●⊙Xx——

Un protest

al guvernului mandciurian pe lângă consulatul sovietic din Karbin

Kharbin, 29 (Rador). — **Guvernul mandciurian a protestat pe lângă consulatul sovietic din Kharbin, cerând sancțiuni contra a cinci membri ai consulatului, cari în ziua de 24 August ar fi atacat un agent de poliție în apropierea consulatului.**

Guvernul mandciurian cere despăgubiri.

——xX⊙●●⊙Xx——

Sir John Simon, ministrul de finanțe al Marei Britanii, rostindu-și Sâmbătă, la microfon, discursul, care a fost comentat cu aprindere în toată lumea.

——xX⊙●●⊙Xx——

Un consiliu de miniștri

sub președinția d-lui Mussolini

Roma, 29 (Radio-Central). — Consiliul de miniștri a fost convocat pentru ziua de 1 Septembrie sub președinția d-lui Mussolini.

Se afirmă că în acest consiliu de miniștri se vor lua măsurile anunțate împotriva evreilor.

Vulturul german și Coroana Sf. Ștefan

Programul vizitei amiralului Horthy, regentul Ungariei, în Germania, a fost astfel întocmit, în cât amorul propriu al șefului micului stat dunărean maghiar, să fie măgulit; iar manifestarea forțelor armate germane să fie cât mai impresionantă.

Cu prilejul paradei militare dela Berlin, Vulturul german și Coroana Sf. Ștefan au figurat pe stâlpi gigantici, într'o tovărășie cu sens politic simbolic; iar tunurile lungi de 210 mm. ce au fost scoase pentru întâia oară în public, diviziile rapide blindate, cele peste 400 de tankuri și numărul unităților motorizate, au scos în evidență forțele armate ale Reich-ului al III-lea.

Au fost apoi toasturile ce s'au ridicat la diferite solemnități și care, cu tot stilul lor protocolar, au, prin cuprinsul lor, o semnificație politică, o indicație în ce privește orientarea politică.

Ce spun ungurii? Ce spun germanii?

Sensul politic al vizitei amiralului Horthy, l-a rezumat „Pesti Hirlap" din Budapesta, în patru propoziții:

„1. Prietenia ungaro-germană nu-i îndreptată împotriva nimănui;

2) Dela realizarea Anschlussului această prietenie e mai puternică decât ori când;

3) Conducătorii Reich-ului recunosc, că revendicările naționale echitabile ale Ungariei întărite, constitue o condiție a păcei europene;

4) Vizita în Germania a regentului Horthy constitue manifestația strălucită a politicei bazată pe punctele de vedere comune ale politicei germane și ungare".

In schimb, presa germană subliniază rezultatele pozitive ale întrevederilor d-lor Hitler și Horthy în sensul următor:

„ele au întărit triunghiul amiciției germano-ungaro-italiene"; au „afirmat o puternică comunitate spirituală" și noile frontiere de est și sud ale Germaniei, care unesc această țară cu Ungaria și Italia; „au devenit sinteza unei voințe puternice și energice".

Se desprind din comentariile presei maghiare, o tendință de a nu fi considerată Ungaria pe deplin încadrată în triunghiul Berlin-Roma-Budapesta, într'o poziție de vasalitate fatală; iar din comentariile presei germane, se desprinde voința afirmată de a prezinta acest stat ca un mic satelit ce este condamnat să se învârtească pe orbita Berlin-Roma și să sufere influența și presiunea Germaniei, vecine și puternice.

Ce valoare ar mai putea prezinta Ungaria într'un asemenea sistem triunghiular, în care va domni ori se va manifesta o singură voință puternică? Coroana Sf. Ștefan poate fi o jucărie în ghiarele Vulturului german.

Pe de altă parte, se anunță din Berlin, că un comitet de experți se ocupă de viitoarele raporturi economice germano-ungare, în sensul impus mai mult de interesele de expansiune și de penetrațiune ale Germaniei în basinul dunărean.

Se va oferi, bineînțeles, și unele avantagii Ungariei. Dar: aranjamentul ce se prepară poate să ia foarte ușor caracterul unui sistem economic aplicat într'un teritor aservit intereselor germane. Conducătorii politici maghiari și națiunea maghiară își dau seama că situația nu este atât de favorabilă pentru o politică triunghiulară, ce poate rezerva Ungariei într'un viitor mai mult, sau mai puțin apropiat, surprize neplăcute...

R. SEIȘANU

Iranul va înființa o legație la Praga

Praga, 29 (Radio-Central).— *D. Krofta, ministrul de externe a primit azi în audiență pe însărcinatul cu afaceri al Iranului la București, care i-a comunicat în mod oficial că guvernul său va înființa o legație la Praga.*

Până acum interesele diplomatice ale Iranului în Cehoslovacia erau apărate de legația iraną din București.

——xX⊙●●⊙Xx——

UN AUTOBUZ S'A LOVIT DE UN COPAC

— 23 DE RANIȚI —

Berlin, 29 (Rador). — Un autobuz cu 30 de excursioniști s'a lovit în plină viteză de un copac în apropiere de Waltershausen.

Copacul și o piatră kilometrică au fost smulse din pământ de puterea loviturii, iar un al doilea copac a pătruns în mașină.

Autobuzul a fost complet sfărâmat.

Opt persoane sunt grav rănite și alte 15 mai ușor.

——xX⊙●●⊙Xx——

Operele lui d'Annunzio sunt puse la index de catolici

Roma, 29 (Rador). — *Intrucât Comitetul Expoziției bienale de artă din Veneția a hotărât să reprezinte în aer liber, în fața unei biserici, drama lui d'Annunzio „Vasul", cardinalul Adeadato Piazza, episcopul Veneției, a pus să se dea citire în toate bisericele din dioceza sa o protestare, ce a fost reprodusă și de „Osservatore Romano", în care se amintește că toate operele lui d'Annunzio sunt puse la index.*

După inaugurarea podului inter național dintre Statele-Unite și Canada, care s'a făcut zilele trecu te, președintele Roosevelt strânge mâna d-lui Mackensie King, primul ministru al Canadei

Grija de frații de peste granițe

de N. BATZARIA

Este o chestiune despre care avem credința că se poate vorbi cu un folos mai real, astăzi când ne găsim în fața noilor acorduri încheiate cu două state vecine. E vorba de acordul dela Salonic, încheiat cu Bulgaria, și acordul dela Bled, încheiat cu Ungaria.

Prin aceste două acorduri s'a adus operei de pace în sud-estul și centrul Europei un serviciu incontestabil și s'a risipit atmosfera, care dăuna bunelor raporturi între vecini. Cu acești vecini, de cari ne leagă atâtea interese comune și — adăugăm — atâtea primejdii comune, se poate vorbi acum mai prietenește și mai deschis. Tot așa cum într'o atmosferă de o mai mare încredere reciprocă pot fi lămurite chestiunile, care ar mai putea fi obiect de litigiu.

Una din aceste chestiuni— și nu cea mai puțin importantă — este chestiunea minorităților etnice respective. E drept că, față de Ungaria, situația în această privință se prezintă într'un mod mai deosebit. Numărul românilor rămași în Ungaria este mai mic decât numărul ungurilor, cari au intrat în cuprinsul granițelor României. Precum se știe, faptul se datorește unor împrejurări istorice și geografice, asupra cărora nu vom stărui în rândurile de față.

Insă, drepturile, de care trebue să se bucure un element etnic, nu sunt și nu pot fi în funcțiune de număr. Mulți sau puțini, membrilor unei grupări etnice nu li se poate refuza dreptul de a-și vorbi și cultiva limba maternă, dreptul de a se ruga lui Dumnezeu în această limbă, precum și dreptul de a se bucura în mod egal de libertățile cetățenești, de care se bucură și elementul majoritar.

Aci, în România, aceste adevăruri au fost întelese, respectate și aplicate din totdeauna, iar acum de curând, prin regulamentul minorităților și prin înființarea comisariatului general pentru minorități, li s'a dat o nouă confirmare și chiar o mai mare întindere. Minoritățile etnice din România se bucură astăzi de un regim, pe care l-ar dori minoritățile etnice din multe alte țări.

Cât despre minoritățile românești aflătoare în alte state, un astfel de regim și tratament ar fi un ideal la care frații noștri de sânge de sub administrații străine n'au măcar curajul de a se gândi că ar putea să-l atingă vreodată. Fiindcă, mărturisit fără înconjur, acesta este dureros adevăr. Minoritățile cele mai lipsite de drepturi — și chiar de drepturi elementare — sunt minoritățile etnice românești din celelalte state. N'au școli proprii, în bisericile ridicate cu munca și banii lor n'au dreptul să se

(Continuare in pag. 2-a)

Mari scăderi la bursa din New-York

New York, 29 (Rador). — Temerile sporite față de turburările din Europa au provocat în ultima lună mari scăderi la bursă.

Principalele valori au înregistrat scăderi până la trei puncte și chiar mai mult.

Din 788 valori cotate, numai 31 prezintă urcări în acest interval; 684 au înregistrat coborâri și numai 73 au rămas neschimbate.

Bandele teroriste vor ataca Ierusalimul?

Ierusalim, 29 (Rador).—Corespondentul agenției „Reuter" transmite:

Sunt temeri că bandele de răsculați cari cutreeră câmpiile din jurul Ierusalimului vor încerca un atac general asupra capitalei.

Pentru a se putea face față oricărei eventualități, autoritățile din Ierusalim au invitat pe funcționarii britanici din oraș să se angajeze ca agenți de poliție supranumerari.

Poliția supranumerară, alcătuită până acum din voluntari evrei, s'a dovedit insuficientă pentru a asigura serviciul de noapte în toate cartierele orașului.

❖

Haiffa, 29 (Rador). — Arabii au atacat aseară [illegible] în apropi[illegible] situa[illegible]

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

INDIFERENTISMUL CULTURAL

de I. AGÂRBICEANU

Un fenomen care era firesc și just să fie așteptat, după Unire, nu s'a produs în șirurile majorității intelectualilor români adulți din Ardeal, — fenomen care ar fi ajutat nespus de mult la o mai grabnică unificare sufletească. Anume: nu s'ar fi grăbit, foarte mulți dintre aceia cari nu aveau o cultură românească, să cunoască zestrea spirituală, culturală cu care a intrat neamul românesc de pretutindeni în Unire. In optzeci de procente, cei cari au studiat la școli secundare și universități străine, nu cunoșteau nici bogăția artei poporale ardelene, nici istoria neamului românesc de aici, cu operele de știință sau cu literatura lui cultă. N'au avut, în viața lor, în mână un compendiu de istoria literaturii românești de pretutindeni, sau a istoriei naționale. Intraseră în viața publică mulți cu idei preconcepute din educația străină: că țările românești n'au fost niciodată libere, că n'au o istorie propriu zisă, că poporul românesc în general, n'are o cultură care să se poată asemăna, de pildă, cu cea ungurească.

Știu că aceiași educație străină a dat aceleași roade în Basarabia și în Bucovina.

Dar era de așteptat ca lipsurile și adeseori crimele educației străine să fie anihilate de autoeducația românească, a fiecăruia, îndată ce au intrat în România Mare, și li s'a dat posibilitatea.

Cauzele asupra cărora am stăruit în articolele trecute, au produs însă un greu indiferentism cultural. Greutățile materiale ale existenței, goana continuă după o bucată de pâine, nesiguranța zilei de mâine, toate au contribuit la acea depresiune sufletească cunoscută în toate țările după războiu și din indiferentismul cultural.

In primii ani după unire s'a cetit la noi foarte puțin. Cartea științifică ori literară era mai mult decât un obiect de lux, pentru majoritatea intelectualilor noștri adulți.

Nu se citea cartea, nu se citea revista literară. Toate editurile care s'au încercat în Ardeal în primul deceniu după Unire, au dat faliment. Nici o revistă nouă ardelenească nu s'a putut întemeia în acest răstimp. Hărțile statistice, pe țară, arătau foarte puțini cititori de cărți românești, în nouile provincii, inclusiv Ardealul.

Indiferentismul cultural s'a vădit în multe alte domenii. Foarte puțin interes a generației adulte sau bătrâne pentru Teatrul sau Opera română, pentru conferințe științifice. Un an doi, după Unire, s'a observat o oarecare însuflețire și între intelectualii maturi față de aceste manifestațiuni culturale, dar pe urmă a venit un greu indiferentism.

A trebuit să crească tineretul, să-și sporească numărul din an în an, pentru ca sălile spectacolelor artistice și ale conferințelor să se repopuleze, iar interesul pentru cartea și revista românească să-și ridice capul.

Intre alte împrejurări materi-

(Continuare in pag. 2-a)

Preparative pentru sborul în stratosferă care va fi întreprins de dr. Narkievicz-Iodko.

24560.

La Ultima oră:

Anglia este hotărîtă să clarifice situația din Europa centrală